

דגם תשובות – תורה שבעל פה, מס' 005281, קיץ תש"ף

הערה למעריך: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

פרק ראשון – לקט מצוות

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 1-7.

1. מצוות קידוש שבת בדברים (לא) שלא לשבור עצם מן הפסח (טז)

א. שני הזמנים: בכניסת השבת וביציאתה.

זמנים אלה הם זמני מעבר בין ששת ימי המעשה לשבת, והקידוש בזמנים אלה מייחד את השבת מן הימים שהיו לפניו ומן הימים שהיו אחריה.

ב. (1) המעשים שאדם עושה משפיעים על ליבו, על נפשו, על פנימיותו.

הדיבור על גדולת יום השבת ומעלתו מעורר את האדם לזכור את גדולת היום ולקבוע בליבו את אמונת חידוש העולם [לקבל]: קידוש השבת דווקא על יין מעורר את האדם ומשפיע עליו, כי טבע האדם מתעורר יותר על ידי היין].

(2) אנשים חשובים אינם שוברים עצמות כשהם אוכלים. הימנעות משבירת עצמות, בכל שנה, בזמן שבו התחלנו להיות סגולת כל העמים, תראה את המעלה שעלינו אליה ותשפיע על האדם לזכור את הניסים שנעשו לאבותינו במצרים.

2. שלא לעשוק (רכח)

א. (1) החזקת ממון חברו בידו דרך אונס או דרך דחייה ורמאות.

(2) כובש שכר שכיר – אדם שאינו משלם לפועל את שכר עבודתו.

כובש שכר שכיר נכלל בהגדרת עושק כי הוא חייב כסף אך אינו משלם [עושק אינו רק במקרים שעבר ממון מחברו אליו אלא גם כשהוא חייב לשלם לחברו ואינו עושה כן].

ב. – כדי להרחיק אותנו ממעשה זה ריחוק גדול.

– כדי להרבות לנו שכר על הפרישה מן העבירה.

3. שלא לאחר שכר שכיר (רל)

א. (1) "לא תלין..." – מדובר על שכיר יום, והזמן שבו יש לשלם לו הוא כל הלילה שאחרי יום עבודתו.

"ביומו תתן שכרו..." – מדובר על שכיר לילה, והזמן שבו יש לשלם לו הוא כל היום שאחרי ליל עבודתו.

(2) יסוד המצווה הוא אחד, ושני הפסוקים משלימים זה את זה בתיאור מקרים שנוהגת בהם מצווה זו.

ב. (1) ה' חפץ בקיום האדם, ובאיחור המזונות יאבד הגוף. מצווה זו מבטיחה שהעובד יקבל את פרנסתו.

(2) "שכיר שבת" נשכר לשבוע, ו"שכיר שבוע" נשכר לשבע שנים.

4. מצוות אהבת ישראל (רמג)

א. (1) מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך.

(2) הרבה מצוות בתורה תלויות במצווה זו.

"האוהב חברו כנפשו לא יגנוב ממונו, ולא ינאף את אשתו, ולא יונהו בממון ולא בדברים, ולא יסיג גבולו, ולא יזיק לו בשום צד" [על התלמיד לכתוב דוגמה אחת; לקבל דוגמאות נכונות אחרות].

ב. המתכבד בקלון חברו – אדם שבאמצעות זלזול בחברו גורם שיכבדהו.

העונש: "המתכבד בקלון חברו – אין לו חלק לעולם הבא".

5. שלא להונות אחד מישראל בדברים (שלח)

- א. (1) אונאת דברים קשה מאוד ללב הבריות, והרבה אנשים מקפידים על דברים שנאמרים להם יותר מעל הממון.
 (2) הקב"ה יכול לייסר את האדם בכל מיני ייסורים, גם בלי שיענש במלקות מטעם בית הדין.
 ב. — התורה אינה דורשת מן האדם להיות כאבן שאין לה הופכים ולשתוק למחרפיו.
 — כי שתיקה מתפרשת כהודאה במה שמחרפים אותו.
 [לקבל כאחד הנימוקים: האדם אינו חייב לסבול נזקים מיד חברו ויש לו רשות להינצל גם מדבריו בכל דרך שהוא יכול להינצל, כפי שאפשר ללמוד מדין 'הבא במחתרת' שהתורה התירה להקדים ולהורגו.]

6. ללמוד תורה וללמדה (טיט)

- א. (1) "בניך" — אלו תלמידיך.
 "ושננתם" — שהיו מסודרים בתוך פיק, כשאדם שואלך דבר [אל תהא מגמגם אלא] תהא אומר לו מייד.
 (2) אישה אינה חייבת ללמוד תורה, ומי שאינו בחיוב ללמוד אינו חייב ללמד.
 ב. המשל — המים אינם עומדים (מצטברים) בהרים אלא בעמקים.
 הנמשל — התורה מתקיימת באיש דכא ושפל רוח ולא בגבה לב.

7. לקרות שמע פעמיים בכל יום (תכ)

- א. (1) — משמעות המילה "בשכבך" (שממנה למדו את מצוות קריאת שמע של ערבית) היא: הזמן שבני אדם שוכבים, כלומר כל הלילה.
 — כל אדם הולך לישון בשעה המתאימה לו לאורך הלילה, ולכן קבעו חז"ל שזמן קריאת שמע הוא כל הלילה.
 [הערה למערך: על התלמיד לכתוב נימוק אחד].
 (2) כי זמן הקימה המקובל ("ובקומך") הוא בתחילת היום ולא לאחר מכן ["שאיך דרך אחד מבני אדם שהוא בריא שיקום ממיתו בסוף היום או אפילו באמצעו"].
 ב. המטרה של מצוות קריאת שמע היא זיכרון [תמידי] במלכות שמיים [כדי להישמר מן החטא], וכדי לזכור נדרשת כוונת הלב.

פרק שני — גמרא — מסכת קידושין

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 8-16.

8. ללמוד תורה וללמדה לבנים (דף כט, ע"ב)

- א. (1) "ולמדתם אותם את בניכם".
 (2) "ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם".
 ב. (1) אדם רוצה ללמוד תורה ויש עליו גם חיוב ללמד את בנו תורה, ואין לו ממון המספיק לפרנס את שניהם בתקופת הלימודים.
 (2) רבי יהודה מסכים עם תנא קמא במקרה שהבן אינו מוכשר מאביו.
 רבי יהודה חולק על תנא קמא במקרה שהבן מוכשר מאביו [לומד ומבין מהר, חריף וזוכר את לימודו].
 ג. בני בבל (= "לך") נושאים אישה ואחר כך לומדים תורה כי הם אינם לומדים במקומם אלא בארץ-ישראל, וכאשר הם נושאים אישה, צורכי הבית אינם מוטלים עליהם והם יכולים ללמוד תורה בלי הרהורי עבירה.
 בני ארץ-ישראל (= "להו") לומדים תורה ואחר כך נושאים אישה כי הם לומדים במקומם, ואם יישאו אישה תחילה, צורכי הבית יהיו מוטלים עליהם ויבטלו אותם מלימוד תורה.

9. "משל לאדם שהכה את בנו..."; לימוד אומנות (דף ל, ע"ב)
- א. הקב"ה ברא את יצר הרע [=מכה גדולה] וברא כנגדו תורה [=רטייה]. כל זמן שאדם עוסק בתורה אין הוא נמסר בידו של יצר הרע, ואם אין הוא עוסק בתורה הוא נמסר בידו של יצר הרע.
- ב. (1) פירוש א — "אישה" היא אישה בשר ודם ו"חיים" הם אומנות, וכשם שהאב חייב להשיאו לאישה, כך חייב ללמדו אומנות.
- (2) פירוש ב — "אישה" היא התורה ו"חיים" הם אומנות, וכשם שהאב חייב ללמדו תורה, כך חייב ללמדו אומנות.
- (2) הסבר הנפקא מינה: לדעת תנא קמא, אב שלימד את בנו לסחור מילא את חובתו [שהרי לימדו "חיים"]. לדעת רבי יהודה, אב צריך ללמד את בנו דווקא אומנות, אבל אם לימד את בנו לסחור לא מילא את חובתו כי ייתכן שלא תהיה לבן סחורה ולכן ילסטם את הבריות.
10. גדול המצווה ועושה (דף לא, ע"א)
- א. (1) דמא בן נתינה.
- (2) רבי חנינא למד שישראל שמקיים מצוות בוודאי שיקבל שכר.
- ב. (1) הוה אמינא.
- (2) לדעת רבי יהודה, עיוור פטור מן המצוות. רב יוסף היה עיוור וסבר בתחילה שאם הלכה כרבי יהודה והוא פטור, ואף על פי כן מקיים — שכרו גדול יותר משכרו של מצווה ועושה. לפיכך אמר שיעשה "יומא טבא לרבנן" אם יאמרו לו שהלכה כרבי יהודה.
- (3) כי לפי דברי רבי חנינא, שגדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, שכרו יהיה גדול יותר אם אין הלכה כרבי יהודה ועיוור חייב במצוות והוא בגדר מצווה ועושה.
11. קימה מפני תלמידי חכמים ומפני מביאי ביכורים (דף לג, ע"א)
- א. (1) אין חיוב קימה במקום שיש ביטול מלאכה [לקבל: אין חיוב קימה במקום שיש חסרון כיש].
- (2) — חביבה מצווה בשעתה.
- אם לא יעמדו מפני מביאי הביכורים הם יימנעו מלהביא עוד ביכורים, כי ירגישו שמבזים אותם.
- ב. (1) אביי לא עבר לפני הציבור אלא הלך מסביב בדרך אחרת, כדי שלא להטריח אותם בעמידה מפניו.
- (2) אריכות ימים.
12. ייחוד (דף פ, ע"ב — פא, ע"א)
- א. (1) כאשר רוצים לגנוב קורה כבדה מתחברים עשרה אנשים וגונבים אותה ואינם מתביישים זה מזה.
- (2) כשם שגנבים אינם מתביישים לגנוב זה בפני זה כך אנשים פרוצים בעריות אינם מתביישים לחטוא זה בפני זה, ולכן ההיתר לאישה להתייחד עם שני אנשים [היתר המבוסס על כך ששני אנשים יתביישו זה מזה ולא יעברו עבירה] אינו אמור בנוגע לפרוצים.
- ב. (1) המקרה: אדם מעלה את אשתו לבית המקדש להשקותה במים המרים כדי לבדוקה אם זינתה תחתיו. הדין: בית הדין מוסרים לו שני תלמידי חכמים שילכו עימם [כדי שלא יבוא עליה בדרך].
- (2) סיוע: על פי ההוה אמינא של הגמרא, הסיבה שמוסרים לו שני תלמידי חכמים היא מפני חשש ייחוד, ואם כן מן העובדה שהשניים צריכים להיות דווקא תלמידי חכמים יש להסיק ששני אנשים שאינם תלמידי חכמים אינם מועילים כדי לפתור חשש ייחוד. ויש בכך סיוע לדברים שאמר רב יהודה בשם רב שההיתר לאישה להתייחד עם שני אנשים הוא דווקא בכשרים.
- דחייה: ייתכן שהסיבה שמוסרים לו דווקא תלמידי חכמים היא כדי שידעו להתרות בו שלא יבוא עליה בדרך [ושאם יבוא עליה בדרך המים לא יבדקו אותה], אבל כדי לפתור את חשש הייחוד אין צורך דווקא בתלמידי חכמים.

בקיות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)**13. מצוות עשה שהזמן גרמן (דף לד, ע"א-ע"ב)**

- א. (1)** פרשה ראשונה של קריאת שמע, ופרשה שנייה של קריאת שמע.
(2) מצוות תפילין כתובה בסמיכות למצוות תלמוד תורה גם בפרשה ראשונה וגם בפרשה שנייה, ולעומת זאת מצוות תפילין כתובה בסמיכות למצוות מזוזה רק בפרשה ראשונה ולא בפרשה שנייה.
- ב. (1)** אביי – כי בנוגע למצוות סוכה אפשר ללמוד מן הפסוק "בסוכות תשבּו": "תשבּו כעין תדורו", כשם שבדירה גרים איש ואשתו כך גם בסוכה צריכים לגור איש ואשתו.
(2) רבא – כי אפשר ללמוד גזרה שווה ["חמישה עשר חמישה עשר"] מחג המצות, כשם שנשים חייבות באכילת מצה בליל פסח כך גם יהיו חייבות לשבת בסוכה.
(2) בפסוק כתוב "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות", ודרשו שהמילה "האזרח" ממעטת את הנשים.

14. גדול תלמוד (דף מ, ע"ב)

- א. (1)** מצוות חלה היא הפרשה של כמות קטנה של בצק מעיסה שנילושה [ונתניתה לכוהן].
 הפעם הראשונה שהיו ישראל חייבים לקיים מצווה זו הייתה מייד בכניסתם לארץ-ישראל.
(2) ארבעים שנה מאז מתן תורה עד הכניסה לארץ, ועוד ארבע עשרה שנות הכיבוש והחלוקה של ארץ-ישראל.
ב. (1) כל חמישים שנה.
(2) עבדים משתחררים ושדות חוזרים לבעליהם, ביום הכיפורים בתחילת שנת היובל.

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)**15. לימוד תורה ולימוד אומנות**

- א. (1)** "חייב אדם ללמד בנו אומנות", ו"כל תורה שאין עימה מלאכה ודרך ארץ סופה בטלה".
(2) רבי נהוראי דיבר על בנו, שהיה מוכשר מאוד ועתיד להיות תלמיד חכם גמור וצדיק גמור, ובמקרה כזה מלאכתו תיעשה על ידי אחרים ולכן אין חשש "שיבוא לידי לסטיות או לידי ביזיון התורה".
- ב. (1)** אומנות שמכשירה את הבן להתפרנס ממעשה ידיו ולעמוד ברשות עצמו.
(2) עד שהבן מתפרנס מאומנות או מעסק.

16. ברכה על מצוות עשה שהזמן גרמן

- א. (1)** רב יוסף אמר שהיה שמח (עושה "יום טוב", כלומר סעודה לתלמידים) אם היו אומרים לו שהלכה כרבי יהודה שסומא פטור מן המצוות.
 רבנו תם אומר שמכאן מוכח שגם מי שאינו מצווה ועושה (סומא לדעת רבי יהודה או אישה) מברך, כי אם אינו מברך אז רב יוסף לא היה שמח, שהרי הוא מפסיד את הברכות.
(2) כי הן פטורות ממצוות אלה, ואם יברכו הברכה שלהן היא נשיאת שם ה' לשווא [לקבל: הברכה שלהן היא ברכה שאינה צריכה].
 (דף לא, ע"א, תוד"ה "דלא")
- ב. (1)** רבנו תם – מן המאמר "גדול המצווה ועושה..." משמע שגם מי שאינו מצווה ועושה יש לו שכר, ולכן רשאי גם לברך.
 הרמב"ם – הברכה כוללת את המילים "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו", ומי שאינו מצווה ועושה אינו יכול לומר מילים אלו כי הרי ה' לא ציווה אותו.
(2) נשים אשכנזיות נוהגות לברך. הרב עובדיה יוסף פסק לנשים ספרדיות שלא יברכו.

פרק שלישי – תוכני תורה שבעל פה

על הנבחן לענות על שתיים מן השאלות 17-28.

משנה

17. מסכת ביכורים

- א.** המקרה: אדם נטע עץ בשדה שלו וכפף ענף אחד של העץ לתוך גומה שחפר וכיסה את הענף בעפר, והוציא את ראש הענף בשדה חברו.
הטעם: כי כתוב "ראשית ביכורי אדמתך", ובמקרה זה אין כל הגידולים מאדמתו.
- ב. (1)** הגר אינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו", כי אין אבותיו מישראל [וגרים לא נטלו חלק בארץ, ואינו יכול לומר "לתת לנו"].
- (2)** הביטוי "לאבותינו" מתייחס לאברהם אבינו, שהארץ ניתנה לו, ואברהם הוא אב לגרים כמו לישראל.
- ג.** מביאים ביכורים דווקא "מפירות שבהרים" – מכיוון שהם טעימים יותר מפירות שבעמקים.
מביאים ביכורים דווקא "מתמרות שבעמקים" – מכיוון שיש בתמרים שבעמקים דבש רב יותר מתמרים שבהרים (עיקר התמרים הוא הדבש).
(פרק א', משנה י')

18. מסכת שבת

- א.** "לא הוציא כדרך המוציאין" – לא הוציא כדרך שבני אדם רגילים להוציא.
- ב.** המקרה: אישה שתלתה בסינר [מכנסיים לשם צניעות] דבר מלפניה כדי להוציא, והדבר עבר לאחוריה.
[הערה למעריב: תלמיד שלא כתב שהדבר עבר לאחוריה – 50%].
הטעם: כי דרכו של דבר התלוי בסינר לעבור לצד אחר, והיא ידעה זאת מלכתחילה [ועל דעת כן הוציאה].
- ג.** פטור על החי כי חי נושא את עצמו.
פטור על הוצאת המיטה כי המיטה טפלה לאדם החי.

19. מסכת סנהדרין

- א. (1)** דרישה וחקירה – כמה הייתה ההלוואה? מתי הייתה ההלוואה? איפה הייתה ההלוואה?
בדיקה – מה לבשו המלווה והלווה? האם ההלוואה נעשתה בישיבה או בעמידה?
[למעריב: על התלמיד לכתוב דוגמה אחת מכל אחד מן הסוגים; לקבל דוגמאות נכונות אחרות].
ההבדל העקרוני: שאלות של "דרישה וחקירה" הן שאלות על עצם העניין, ושאלות של "בדיקה" אינן שאלות על עצם העניין.
- (2)** "שלא תנעול דלת בפני לווין" – אם יאריכו בשאלות הדבר עלול לגרום לאנשים להימנע מלהלוות, ובעקבות זאת ייפגעו מכך אנשים הזקוקים להלוואה.
(רע"ב, פרק ד', משנה א')
- ב.** הדין: כשדנים דיני נפשות שואלים תחילה לדעתם של הדיינים הקטנים בחוכמה, שהיו יושבים בצד.
הטעם לדין: אם הגדול יאמר תחילה את דעתו, אסור יהיה לשאר הדיינים לחלוק על דבריו ["לא תענה על ריב, וכתוב רב, כלומר לא תענה על מופלא שבבית דין ולנטות מדבריו"] [לקבל: אם הגדול יאמר תחילה את דעתו, שמא לא יעזו הקטנים לחלוק עליו, ויסמכו על דעתו].

אגדה**20. צדקה וחסד**

- א. (1)** תשובתו של רבי עקיבא היא שהקב"ה יצר את המציאות שיש עניים בעולם "כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנום", כלומר בזכות נתינת הצדקה [אנו הופכים להיות אנשים טובים יותר, ועל ידי כך] אנו זוכים לא להיענש בדין הגיהנום.
- (2)** הקב"ה אומנם גרם לעוני של אנשים מישראל, אבל הוא נותן שכר למי שדואג לפרנסתם של בניו. "הבן" הוא אנשים מישראל, עניים. "בית האסורים" הוא העוני. "ההאכלה וההשקיה" היא הצדקה. "הדורון" הוא הצלה מגיהנום.
- ב.** לדעת הרב אליעזר פאפו, אנו צריכים לדבוק במידותיו של הקב"ה, שנותן לחם לכל בשר, ודואג לכל בני האדם במידה שווה, וגם אנו צריכים לתת צדקה מינימלית לכל אדם שמבקש זאת מאתנו, אפילו אם יש חשש שהוא רמאי.

21. רב ותלמיד

- א. (1) I.** שני הצדדים הם: הרב והתלמיד.
המטרה של מלחמה זו היא להגיע אל האמת בלימוד התורה.
- II.** על ידי קריאה בספריהם, והבאת קושיות ותירוצים על דבריהם.
- (2) I.** עלולים לבוא לידי גאווה.
- II.** "והווי מתאבק בעפר רגליהם" – ההיאבקות צריכה להיות בעפר רגליהם, מתוך ענווה והכנעה.
- ב.** הרב הוא המשפיע על התלמיד, אבל הוא יכול להיות גם מושפע מן התלמיד. המפגש ביניהם גורם להפריה הדדית.

22. רבי זירא

- א. (1)** רבי זירא קירב את הבריונים [כדי שיחזרו בתשובה].
לאחר מותו של רבי זירא הבינו הבריונים שאין מי שיבקש עליהם רחמים, וחזרו בתשובה.
- (2)** רבי זירא ידע שדחייה בשתי ידיים אינה דרך טובה, ולכן דחה את הבריונים ביד שמאל החלשה, וקירב אותם ביד ימין החזקה.
- ב. (1)** רבי זירא עלה לארץ-ישראל רק אחרי שראה שעורים בחלום.
- רבי זירא היה מתחמק מלפגוש את רב יהודה רבו כי הוא רצה לעלות לארץ-ישראל וידע שרבו אוסר לעלות.
- (2) I.** רבי זירא התלבט אם הצדק איתו שיש מצווה לעלות לארץ-ישראל או שהצדק עם רבו שיש עבירה לעלות.
- II.** כשראה שעורים בחלום, שרומזות שסרו עוונותיו, הבין שהצדק איתו שאין עבירה לעלות לארץ-ישראל אלא יש בכך מצווה.

מספרות השו"ת

23. מנהגי עדות ונוסח התפילה

- א.** (1) יתפלל כמנהגו.
(2) יתפלל כנוסח הציבור, כי תפילת הלחש היא כדי ששליח הציבור יסדיר את התפילה שיאמר בקול, והתפילה בקול צריכה להיות כנוסח הציבור.
 (עמ' 16-17)
- ב.** נימוק לתפילה במניין אחד — ברוב עם הדרת מלך.
 נימוק למניינים נפרדים — אל תיטוש תורת אימך.
 (עמ' 17-18)
- ג.** הרב נחום רבינוביץ למד מדברי הגמרא שאפשר שלא יהיה נוסח קבוע בבית הכנסת, וכל שליח ציבור יתפלל על פי מנהגו.
 ההוכחה: הגמרא מספרת כי במעבר לאושא, ביום הראשון של ראש השנה התפלל שליח הציבור [רבי יוחנן בן ברוקא] את תפילת מוסף כסדר שקבע רבי יוחנן בן נורי, וביום השני התפלל שליח הציבור [רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי] כסדר שקבע רבי עקיבא.
 (עמ' 19)

24. גיור וקבלת גרים

- א.** (1) מילה, טבילה והקרבת קורבן.
(2) — אם המניע לגיור הוא כדי להרוויח כסף.
 — אם המניע לגיור הוא כדי לזכות בשררה.
 — אם המניע לגיור הוא מפני פחד.
 — אם המניע לגיור הוא נישואין עם יהודי/ה.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני מצבים].
 (עמ' 23)
- ב.** כאשר הצד היהודי הוא דתי — מגיירים, כי יש תקווה שהמתגייר ייהפך ליהודי שלם.
 כאשר הצד היהודי אינו דתי — אין מגיירים, כי התקווה שיהפך ליהודי שלם קלושה ביותר.
 (עמ' 28-29)
- ג.** אפשר לבטל גיור למפרע — הגר חי ללא תורה ומצוות לפני הגיור וגם אחריו, וקבלת מצוות חיונית לתהליך הגיור.
 אי אפשר לבטל גיור למפרע — ייתכן שברגע הגיור, כאשר הגר קיבל על עצמו בפיו שמירת תורה ומצוות, הוא היה צדיק, גם אם לאחר הגיור לא שמר מצוות.
 (עמ' 30-31)

25. מעסיקים ועובדים

- א.** פגיעה ממונית ופגיעה נפשית (עמ' 85; 87-88).
- ב.** (1) מתחילים לעבוד בזריחת השמש, מסיימים לעבוד בצאת הכוכבים.
(2) על פי מנהג המקום; על פי מה שהתנה המעסיק עם עובדיו.
 (עמ' 89)
- ג.** (1) בעל המפעל רשאי להפחית את המשכורת [בסוף כל חודש אם מדובר במשכורת חודשית] אם מדובר בשכירות שלא נקבע לה זמן, אבל אם מדובר על שכירות לזמן, אין בעל המפעל רשאי להפחית את המשכורת.
(2) — בעל הבית מוזהר מן התורה לעשות כל מה שאפשר כדי להבטיח את פועליו מסכנת מוות או מום.
 — כאשר מנהג המדינה לעשות ביטוח לפועלים.
 [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שיקול אחד].
 (עמ' 90-91)

תפילה כמפגש

26. מצוות התפילה, זמני התפילה, הכנות לפני התפילה

- א. לדעת הרמב"ם, התפילה אינה בהכרח טבעית לאדם אלא דורשת ממנו עמל ויגיעה, שנועדו לרומם אותו ממקומו הטבעי למקום נעלה יותר.
לדעת הרמב"ן, התפילה היא חסד של ה' ששומע ועונה בכל קראנו אליו. התפילה היא זכות גדולה שזכה בה האדם. התפילה היא כלי ביטוי לרחשי הלב הטבעיים של האדם.
(עמ' 14-15)
- ב. חכמים רצו שהתפילה תלווה את האדם במשך כל יומו, ועל כן קבעו אותה בצמתים המרכזיים בחייו: השכם בבוקר מתפלל האדם טרם שיהיה טרוד בעיסוקיו. עוצמת התפילה והחוויה שבה אמורות ללוות את האדם עד אמצע היום. בזמן הצהריים, כשהאדם טרוד בעיסוקיו, מתבקש הוא לשוב ולמלא את עצמו באנרגייה רוחנית ולעמוד בתפילה. בסוף היום, כשהאדם כבר נפרד מעיסוקיו, הוא חותם את יומו בתפילת ערבית, שהיא מעין סגירת מעגל וחשבון נפש לפעילות היומית שעברה עליו (עמ' 16-17).
- ג. הכנת הגוף – התפנות, נטילת ידיים [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב דוגמה אחת].
הכנת הנפש – שהייה לפני התפילה.
(עמ' 22-29)

27. פתיחת התפילה

- א. (1) כי נשים פטורות ממצוות לימוד תורה.
(2) יש בברכת התורה גם שבח לה' שהבדילנו מן הגויים על ידי מתן תורה, ושבח זה מתאים גם לנשים.
– נשים צריכות ללמוד הלכות שנוגעות אליהן.
– נשים מקיימות מצוות שהן חייבות בהן, וברכות התורה הן גם על חיוב עשיית המצוות.
[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שתי סיבות].
(עמ' 47-48)
- ב. (1) כל ברכה נאמרה בזמנה מיד לאחר ביצוע הפעולה.
דוגמאות:
– כאשר מתעורר, אומר: "א-להי, נשמה שנתת בי טהורה...".
– כאשר שומע קול תרנגול, אומר: "אשר נתן לשכוי בינה...".
– כאשר פותח את עיניו, אומר: "פוקח עיוורים".
– כאשר מתלבש, אומר: "מלביש ערומים".
– כאשר מזדקף, אומר: "זוקף כפופים".
[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שתי דוגמאות].
(2) הטעם לנוהג בעבר – אדם מודה לקב"ה באופן מידי על דברים הגורמים לו הנאה.
הטעם לנוהג כיום – הידיים אינן נקיות, ורבים מעמי הארצות אינם יודעים את הברכות.
(עמ' 49-50)

28. קריאת שמע וברכות קריאת שמע

- א. (1) קריאת שמע היא קבלת מלכות שמיים ואין ראוי שבשעה שמקבל מלכות שמיים יפנה ליבו לדברים אחרים, אבל בשאר מצוות העיקר הוא הקיום, והכוונה היא כדי שיהיה מן המובחר.
(2) בפסוק הראשון, שהוא "שמע ישראל".
(עמ' 61)
- ב. (1) כדי שיקבל עליו עול מלכות שמיים תחילה, ואחר כך יקבל עליו עול מצוות.
(2) פרשת "והיה אם שמוע" נוהגת בין ביום ובין בלילה, ופרשת "ויאמר" אינה נוהגת אלא ביום בלבד.
(עמ' 65)
- ג. כדי להודיע שבועה אחת ברא את הכול, ולא שבועה אחת ברא אור ובורא אחר ברא חושך (עמ' 69).